

Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών

www.philosophical-research.org

Απόστολος Πιερρής

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

I. Συναντήσεις Πατρών

15^η και 16^η

6 Απριλίου και 20 Απριλίου 2023

II. Συναντήσεις Σπάρτης

(Υπό την Αιγίδα του Δήμου Σπάρτης)

6^η Τριπλή

7 – 11 Απριλίου 2023

III. Συναντήσεις Άργους

4^η

19 Απριλίου 2023

I.

Συναντήσεις Πατρών

1/ 15^η Εκδήλωση

Πέμπτη 6 Απριλίου, 8.30 μ.μ., στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης, Αίθουσα Διαλέξεων, 2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α'.

Δεν α-σχολούμαστε, αλλά σχολάζουμε κατά τις τελευταίες συναντήσεις μας επί του μέγιστου ζητήματος της Ελληνικής ιστορίας: γιατί ηττήθηκε η Αθήνα από την Σπάρτη στον Πελοποννησιακό Πόλεμο. (Και λόγω της σχολής μας καθυστερούμε άνετα την πρόοδο του Προγράμματος, ερευνώντας κατά την αμέθοδο Ελληνική μέθοδο, κατατριβόμενοι εν παιδιά με το πρόβλημα μέχρι να ανάψει πλέριο φως).

Στο θέρος της Σπαρτιατικής περιόδου ο ήλιος δεν λάμπει αστραφτερός (556 – 371 π. Χ., από την Εφορεία του Χίλωνος στην Μάχη των Λεύκτρων). Σιγά – σιγά όλα γίνονται μουντά. Η αποκαλυπτική Δωρική πνοή δεν φανερώνεται πια σε μορφές ζωής, αλλά επιδεικνύεται σε μορφές παγιωμένες, σκληρές και στεγνές. Χάθηκε η νεανική ελαστικότητα της δύναμης, χυμοί φύσης δεν βρύνουν. Το Δωρικό πνεύμα έγινε σύστημα και η Μορφή τείνει να γίνει τύπος.

Εκεί που η πέτρα και το μέταλλο είχαν ζωή στην γλυπτική, τα λόγια και οι ήχοι του μέλους σμιλεύονταν μέσα στην ουσία του όντος, εκεί που ο χορός ήταν πέταγμα, εκεί που η ύλη γινόταν πνεύμα και τα σώματα ήσαν θεοειδή, - τώρα υπάρχει η εικόνα της μορφής αλλά όχι η ζώσα μορφή, ο τύπος της μορφής χωρίς πνοή, η σκληρότητα χωρίς διέγερση.

[Συγκλονιστική είναι η γεμάτη σεβασμό απολογία του Τιμόθεου, αρχηγέτου της νέας μουσικής τροπής, προς την καταδίκη του από την Σπάρτη για νεωτερισμό. Τιμόθεος, *Πέρσαι*, 196-240].

Η Σπάρτη στο πρώτο μισό του 6^{ου} αιώνα έχει φθάσει στην κορυφή του Δωρικού θεομορφισμού του ανθρώπου. Και ερωτευμένη με τον εαυτό της, ο Όμοιος με τον Όμοιο σε Δωρικό έρωτα, θέλει να μείνει έτσι όπως είναι. Ζητάει να σταματήσει τον χρόνο. Ποθεί την αιωνιότητα στον χρόνο όχι σαν στιγμή αλλά σαν διάρκεια. Αναλογιζόμενη να αντιμετωπίσει την Ιωνική προβολή της πραγματιστικής σοφίας, θυσιάζει την αυθεντικότητα στην χρησιμότητα, αντίθετα από τον Ιωνικό σκοπό αλλά με τον ίδιο τρόπο. Η Ιωνική σύλληψη χρησιμοποιεί την σοφία για επιτυχία στον χρόνο κατά τους πυλώνες των αναγκών του χρόνου. Η Σπάρτη ωθείται να εργαλειοποιήσει την σοφία για να ακυρώσει τον χρόνο. Η πιο ένδοξη Συντήρηση της ιστορίας αρχίζει με τον σοφό Χίλωνα και την άνοδο της Εφορείας στο κέντρο της πολιτείας. Η Σπάρτη σφάλλει σφάλμα υπαρξιακό. «Αμαρτία» κατά του (Δωρικού) Πνεύματος. Ο Απόλλων προσβάλλεται και οργίζεται όταν του αποδίδονται χαρακτηριστές Ερμού ή Αθηνάς. ή άλλων θεών του χρόνου. Τα Λεύκτρα έρχονται. Αλλά εν τω μεταξύ μεσολαβεί η Αθήνα.

Απέναντι στον Σπαρτιατικό νεκρούμενο τύπο της Μορφής, η κλασσική Αθήνα μοιάζει να αποτελεί την νέα επιφάνεια της Ελληνικής Ιδέας. Σαν να μετακόμισε αυτούσιο το Δωρικό πνεύμα από την Λακεδαίμονα στην Αττική. Και η Αθήνα οργά από τον έρωτα της Μορφής του κάλλους που είναι η ουσία εκείνης της πνοής, και βρίθουσα ζωής και αλήθειας παράγει σε δημιουργική έκσταση απανωτές μορφές τρόπου ζωής και υψηλού πολιτισμού που μαζί συναπαρτίζουν το Θαύμα του Χρυσού αιώνα, - την Αττικοδωρική πλαστική και ζωγραφική και αρχιτεκτονική, την Απολλωνοδιονυσιακή δραματική ποίηση, την νέα εμπνευσμένη μουσική, την δημοκρατική πολιτεία, καθημερινή ζωή που τηρεί το ευδαίμον μέτρο μεταξύ Ιωνικής πολυτέλειας και

Σπαρτιατικής μονοτέλειας, την πλήρως ανεπτυγμένη μορφολογία της χρηματικής οικονομίας και του μείζονος οικονομικού χώρου, τις δομές της Συμμαχίας με αξονική εστία, την συστηματική διάρθρωση της θαλασσοκρατορίας και την νέα ιδέα της Δύναμης της συνολικής τελειότητας και της Αρχής (Ηγεμονίας αντιστικτικής προς την Αυτοκρατορία). **Η Αθήνα του 5^{ου} αιώνα σφύζει από μεγαλόπνοο δημιουργικό οργασμό, όπως η Σπάρτη τον 7^ο.**

Και περισσότερο. Ενώ στην αγέρωχη αυτοσυγκέντρωση εφηβικής επιδεικτικότητας της τελειότητάς της η Αθηναϊκή ζωή του Θαύματος βρίσκεται στην εαρινή της ακμή, ταυτόχρονα κατά την ρωμαλέα στάση και δράση της στον χρόνο, κατά την ανυποχώρητη ορμή και προκλητική ανδρεία της στην διαμόρφωση του χρόνου, διασαλπίζει τον χαρακτήρα της μεστότητας του θέρους. Είναι σαν η Αθήνα να εμμένει στην χρυσή νεότητα έχοντας κατακτήσει και την χρυσή ανδρότητά της, σαν τον Δορυφόρο του Πολύκλειτου που είναι «ανδρωδώς παις» (viriliter puer, - Plinius) και μαζί σαν τον Δία του Ugento που είναι «παιδικώς ανήρ» (pueriliter vir). Δεν εκφράζει η Αθήνα του Θαύματος τον Απόλλωνα του Ομηρικού Ύμνου, «πρωθήβη» του κάλλους και εν ταυτώ «άνδρα αιζηρό τε κρατερό τε»; Το απαστράπτον κάλλος του σώματος και η βαθειά αλήθεια του πνεύματος, στην απόλυτη ταύτισή τους, ταυτόσημα απαυγάσματα αμφοτέρω της μιας και μοναδικής φωτεινής ουσίας του όντος;

Αλλά ενώ οι νέες μορφές του Θαύματος είναι εκ του πνεύματος της Δωρικής Ιδέας, δεν είναι του πνεύματος αυτού. Αποτελούν προσαρμοστικές συλλήψεις περισσότερο ή λιγώτερο αυθεντικές εκ της σπερματικής πνοής, όψεις της Ιδέας σε κατά μέρη περισσότερο ή λιγώτερο θολωμένο **κάτοπτρο**. Αλλιώς ειπωμένο, δεν μετετράπη μόνο ασυναισθήτως ο εσθλός σε καλό καγαθό, αλλά και στο συνδυαστικό μοντέλο επεκράτησε το ωφέλιμο επί του αληθούς «τέλους», το αγαθό επί του καλού. **Κοινός παρονομαστής των προσαρμογών ήταν η χρησιμοποίηση της Δωρικής Ιδέας για επιτυχία στην αποτελεσματική διαχείριση των αναγκών του χρόνου.** (Η μοναδικότητα και ασύγκριτη δόξα της Αθήνας συνοψίζεται στην υπερβατική συνολική Δύναμή της, για τον Περικλή στον Θουκυδίδη). **Ο τελικός σκοπός γίνεται μέσο για την επίτευξη των μέσων που έτσι αναβαθμίζονται υβριστικά σε σκοπό.**

Το πνεύμα του Απόλλωνα είναι αδυσώπητο. Δια της Σπάρτης ξεκάνει πρώτα τον επείγοντα Θριάμβο της Αθήνας του χρυσού αιώνα. Και αμέσως μετά, σε τρεις δεκαετίες, γκρεμίζει την Σπάρτη για το παλαιότερο και συνεχιζόμενο άγος της.

[Έντονα προβληματίζει τους Αθηναίους της τελευταίας δεκαετίας του Πελοποννησιακού πολέμου και ιδιαίτερα του πρώτου μισού του 4^{ου} αιώνα, τί έφταιξε για την αποτυχία της «απόλυτης» επιτυχίας.

Ο Πλάτων το αποδίδει στην δημοκρατία και τους δημαγωγούς (πολιτικούς). Γενικότερα στην δημοκρατική κουλτούρα. Θέλει να ξεπλύνει από την φιλοσοφία την μομφή ότι είναι η κύρια αιτία.

Διαδεδομένη ήταν η αντίληψη ότι ο νέος φιλοσοφικός τρόπος σκέψης σηματοφορεί απατηλή λογικότητα (χειρότερη και από του κοινού νου), και συνεπώς ρέπει στην πλάνη και την παραπλάνηση. Αυτό είναι το νόημα της γελοιοποίησης του Σωκράτη από τον Αριστοφάνη στις «Νεφέλες» (ήδη το 423 π. Χ.). Το φαινόμενο πήρε μεγάλες διαστάσεις με την γενικευμένη αντιπαράθεση της νέας Κωμωδίας προς την Φιλοσοφία.

Το ζήτημα της σύγκρουσης ή σημαντικής διαφοροποίησης των δύο τρόπων σκέψης και έκφρασης, του ποιητικού και του φιλοσοφικού, έχει ρητά τεθεί στο πρώτο μισό του 5^{ου} αιώνα από τον Πίνδαρο. Η τέλεια επιφάνεια της αλήθειας λάμπει καθ' όλη την προφάνειά της στην ποίηση, - παρόλο που για τον φιλοσοφικό τρόπο η ποίηση είναι αινιγματώδης και συμβολική και μεταφορική.

τούς φυσιολογουῖντας ... άτελή σοφίας καρπὸν δρέπειν

Πίνδαρος, Fr. 209 Maehler

τ]υφλα[ῖ γὰ]ρ ἀνδρῶν φρένες,

ὄ]στις ἄνευθ' Ἐλικωνιάδων

βαθεῖαν ἐ[μπατ]ῶν ἐρευνᾷ σοφίας ὁδόν.

Πίνδαρος, *Παιάν* VIIb18-20

Τυφλός είναι ο νους του ανθρώπου που ερευνά περπατώντας την βαθειά οδό της σοφίας χωρίς τις Μούσες.

Φυσιολογία είναι ο όρος για την φιλοσοφική διανόηση στην πρώτη Ιωνικογενή ακμή της στο δεύτερο μισό του 6^{ου} και το πρώτο του 5^{ου} αιώνα, μετά την εναρκτηρία φάση της ως Σοφία των πρώτων Σοφών, και πριν την τρίτη της Σοφιστικής.

Η αντίθεση προς τον νέο τρόπο, (ως δευτερώτερο στην επιφάνεια της αλήθειας που σαν το κάλλος δεν είναι ωφελιμιστική, χρήσιμη για τις μέριμνες των αναγκών του χρόνου), διατρανώνεται **αν και οι μεγάλοι «φυσιολόγοι» της εποχής του Πίνδαρου υιοθετούν την ποιητική μορφή (Παρμενίδης) ή την αινιγματώδη αφοριστική των χρησμών (Ηράκλειτος) για να εκφράσουν την φιλοσοφική αλήθεια.**

Η δεύτερη λοιπόν γραμμή αποδίδει τα αίτια της παράδοξης αποτυχίας της Αθηναϊκής προβολής του 5^{ου} αιώνα στην φιλοσοφική λογικότητα, στον Ελληνικό «διαφωτισμό».

Όπως η ποίηση αντιτίθεται στην φιλοσοφία περιορίζοντάς την σε εργαλειική χρησιμότητα αντί της καυχήσεώς της ως οδού αληθείας, έτσι και η ρητορική την αντιμάχεται. **Η κλασσική ρητορική είναι παιδεία κάλλους σε πεζά ποιήματα. Πείθει ο όμορφος λόγος γιατί το κάλλος είναι η επιφάνεια της αλήθειας, η φανέρωση του όντος που η ουσία του είναι η αλήθεια του, η αυθεντικότητά του, η ιδιοταυτότητά του.** Η μεγάλη σχολή του Ισοκράτη στο πρώτο μισό του 4^{ου} αιώνα αντιπαλεύει την Πλατωνική Ακαδημία. Καταφέρεται ο Ρήτωρ κατά των Σοφιστών, όπως συλλήβδην ονοματίζει τους φορείς του φιλοσοφικού τρόπου σκέψης. (*Κατά των Σοφιστών*).

Σοφούς νόμιζε μή τούς περί μικρῶν ἀκριβῶς ἐρίζοντας, ἀλλὰ τούς εὖ περί τῶν μεγίστων λέγοντας

Ισοκράτης, *Προς Νικοκλέα*, 39 (22D).

Ο Ισοκράτης εντοπίζει την θεμελιώδη αιτία της αποτυχίας τόσο της Αθήνας όσο και της Σπάρτης στην επιδίωξη της Αρχής. (*Περί Ειρήνης*).

Και στους τρεις προταθέντες λόγους (δημοκρατία, φιλοσοφία, ηγεμονία) αποτυχίας στον χρόνο (μετά θριαμβική επιτυχία) της νέας αποκάλυψης του νοήματος της ύπαρξης (κατά την Δωρική ουσία του κλασσικού Ελληνισμού), υπόκειται η Απολλώνια διάγνωση.

Υπάρχουμε στον χρόνο για την επιφάνεια της θεότητας στο κάλλος, για την φανέρωση της αιωνιότητας στο «τέλος», που είναι ο έσχατος σκοπός. Ο χρόνος είναι το ξεδίπλωμα της αιωνιότητας και όλα τα του χρόνου υπηρετούν την αποκάλυψη της τελειότητας που είναι θεόθεν πραγματώσιμη όπως για κάθε ον η αντίστοιχη κατά την φύση του. Άγος και μίasma είναι να αντιστρέφεται η κοσμική τάξη και να χρησιμοποιείται το «τέλος» της

αιωνιότητας ως μέσο για την επιτυχή διαχείριση των αναγκών του χρόνου (αναπαργωγή, επιβίωση, ζωτικός χώρος ασφάλειας), που είναι μέσα όπως και ο χρόνος για την λάμψη της αλήθειας και του κάλλους, δύο ονομάτων μορφή μία].

Εξετάζοντας την πτώση του Θαύματος (πτώση ιστορική και πολιτισμική) στον Χρυσούν αιώνα, και προσεγγίζοντας το μέγα αίνιγμα από μια ακόμη σημαίνουσα όψη του, θα αντιστοιχίσω την αρχαία Ελληνική πολιτική και πολιτισμική ιστορία με τις μεταμορφώσεις στην Μορφή του Απόλλωνα περιοδολογικά, και με την μυθολογική και χρονολογική διαδοχή των Δελφικών ναών του Απόλλωνα.

[Πηγές: Πίνδαρος, *Παιάν* VIII, 58-104; Πausanίας, X, 5, 9-13. – Για τα αρχαιολογικά, καίρια είναι τα αρχιτεκτονικά και γλυπτικά του αρχαϊκού ναού των Αλκμαιονιδών, και του νέου ναού του 4^{ου} αιώνα.].

Θα συνεχίσω δε την εξέταση της ιστορικής συμπεριφοράς του Ελληνισμού γενικότερα στο θέμα της εξουσίας (Καθοδήγηση, Αρχή-Ηγεμονία, Αυτοκρατορία) στον χώρο και τον χρόνο, από εκεί που την άφησα την προηγούμενη φορά, στο (4) του καταλόγου. Για ευκολία αναφοράς συνάπτω εδώ το περασμένο σχετικό κείμενό μου, με την υπόμνηση ότι ο θεματικός τίτλος της ομιλίας μου παραμένει ο ίδιος:

«Καθυστερήσαμε εσκεμμένα στις τελευταίες συναντήσεις μας την πρόοδο του Κύκλου κατά το Πρόγραμμα, επιμένοντας επανειλημμένα στην πολυδιάστατη εξέταση του θεμελιώδους προβλήματος του Χρυσού Αιώνα, της αποτυχίας της καθολικής Αθηναϊκής επιτυχίας και της

ολιγοχροनिότητάς της – ο χρυσός έχασε γρήγορα την λάμψη του, το Θαύμα δεν κράτησε ούτε δυο γενεές, κι έτσι ακυρώθηκε στον χρόνο και ο χρυσός (η αίγλη της αποκάλυψης) και ο ανθρώπινος αιώνας (τρεις γενεές), -- σαν ανθός ήβης του έαρος έσβησε αυτό που πόζαρε σαν μεστή ανδρότητα του θέρους.

Ερευνούμε το θέμα από θρησκευολογικής σκοπιάς (το σύμβολο και η ουσία του Απόλλωνα), στην μεταφυσική του διάσταση (Είναι και γίνεσθαι, Αιωνιότητα και χρόνος, Θεός και άνθρωπος), κατά την ιστορική πραγματικότητα (διπολικός αγώνας Σπάρτης και Αθήνας), από πολιτισμική και ανθρωπολογική άποψη (μονομερής αφιέρωση στο «τέλος» ή επιδίωξη του τέλους σε συνδυασμό με την αποτελεσματική μέριμνα των αναγκών του χρόνου, μονο-τέλεια ή πολυ-τέλεια, ο τέλειος ή ο πλήρης άνθρωπος).

Θα συνεχίσω και αυτήν την φορά την διαπραγμάτευση του μείζονος αυτού ζητήματος, **διευρύνοντας ταυτόχρονα το πεδίο μελέτης μέχρι να αναδειχθεί η βασική δραστική μορφή.** Θα αναλύσω και συνθέσω, σε αντίστιξη και σύγκριση, τις σχέσεις πολιτισμικού Ελληνισμού και Χρόνου κατά διαδοχή στις εξής καθοριστικές περιπτώσεις, με σκοπό να φωτιστεί ασκίαστα το νόημα της πάλης Σπάρτης και Αθήνας και να εξηγηθεί ουσιαστικά η ανεξήγητη (για την τετριμμένη ιστορική λογική) κατάληξή της :

1/ Οι Ελληνικές πόλεις, πρωτίστως η Σπάρτη και η Αθήνα, και η Περσική Αυτοκρατορία κατά τους Μηδικούς Πολέμους. Ποια ήταν η στρατηγική τους και γιατί; Ποια ήταν η θέση του Μαντείου των Δελφών στην σύγκρουση και γιατί;

2/ Η ίδια αντιπαλότητα στην εσωτερική της όψη: Σπάρτη και Αθήνα. Το οξύ αίτιγμα και η προφανής λύση του.

3/ Η Ελληνική πόλη και η Μακεδονική Δυναστεία. Η Μάχη της Χαιρώνειας και η Μάχη της Σελλασίας. Η πολιτική εργαλειοποίηση του μαντείου των Δελφών, οι ανίεροι Ιεροί Πόλεμοι, και η ανταπολλώνια γραμμή του Μ. Αλεξάνδρου. Η παρακμή των Ελληνιστικών χρόνων.

4/ Ο Ελληνισμός, η Ρώμη και η Αυτοκρατορία. Η καταστροφή της Κορίνθου και η εύκολη, κυριαρχική πολιτισμικά ενσωμάτωση. (*Graecia capta ferum victorem cepit et artes / intulit agresti Latio*).

5/ Ο Ελληνισμός, η Ορθοδοξία και η Βυζαντινή Αυτοκρατορία. **Πάλι το ίδιο δομικά ερώτημα και η ίδια κατάληξη: Ορθοδοξία αντί της Αυτοκρατορίας.** Οι τρεις κατευθύνσεις των τριών λογίων κατά την κατάργηση της Αρχής, Γεώργιου, Πλήθωνος, Βησσαρίωνος. (Παπαδιαμάντη «Γυφτοπούλα»).

6/ Ελληνισμός, Κοινότητες και Οθωμανική Αυτοκρατορία. **Η Επανάσταση του 1821: η αληθής ιστορία και το αφήγημα του Νεοελληνικού παραμορφώματος.**

7/ Η Ιδέα και η Μοίρα του Ελληνισμού. Προφητεία Μέλλοντος εξ Αιωνιότητας.

Με το (6) συνεισφέρουμε στην **εορτή** της 25ης Μαρτίου.

Στην εαρινή ισημερία, ο κοσμικός Ανθός γονιμοποιεί την Μεγάλη Μητέρα για να γεννηθεί στον Χρόνο ως ολιγοδρανές και βραχύβιο ανοιξιάτικο λουλούδι το Αιώνιο Κάλλος, ως ο πάσχων σαρκωμένος θεός, υιός του ανθρώπου.

[Για τον Ευαγγελισμό και το Πάσχα, ιεροτελεστίες της Άνοιξης, θα μιλήσω την Πέμπτη του Πάσχα, δείτε παρακάτω].

Τον άμωμο και άκρατο Ευαγγελισμό του γυμνού λυτρωτικού «τέλους», ο άφρων συστηματικός Νεοελληνισμός ανέμιξε και ανάκρασε με την «Εθνική παλιγγενεσία» (Ευρωπαϊσμός κατά αμφότερα του όρου, γιατί ποθούμε Ελληνικά λαός και νοήμονες «πολιτισμική ανανέωση», εξαπολλωνισμό και εκχριστιανισμό, *renovatio mundi*, *rejuvenatio* – και όχι *renaissance*, ή εκσυγχρονισμό και αλλοτριωτικό εκδυτικισμό).

Και πάλι ετέθη το μοιραίο δίλημμα, (με προφανή λύση σαν το Είναι ή Μη Είναι του Παρμενίδη): Καθαρός Ευαγγελισμός ή Ευαγγελισμός με Παλιγγενεσία; Και η λαϊκή ψυχή ταυτίζεται αυτονόητα με το Σωτήριο πρώτο, ενώ οι ηγεσίες του καθεστωτικού συστήματος επιλέγουν

υποκριτικά το δεύτερο, και προσκυνούν το «Ιερό» Ψεύδος, - στον Πολιτισμό της Φανέρωσης. Ανελέητη η τιμωρία, άφευκτη η αποτυχία στους μανιακούς της Ευρωπαϊκής επιτυχίας. Εκεί έχασε η Αθήνα, πονηροανόητοι!».

*

Θεματικό τίτλο της ομιλίας μου προβάλλω κατά εορταστική παρέκκλιση από το Πρόγραμμα:

Αιών και Χρόνος, Κάλλος και Ανάγκη, Θεός και Μοίρα

Ο Ελληνισμός στον Χρόνο:

Πραγματικότητα της Ιδέας και Ιδέα της Πραγματικότητας

2/ 16^η Εκδήλωση

Πέμπτη 20 Απριλίου, 8.30 μ.μ., στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης, Αίθουσα Διαλέξεων, 2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α'.

Η συνάντησή μας αυτή είναι δεόντως αφιερωμένη στην εορτή του Πάθους και της Αναστάσεως.

Η ομιλία μου θα ξετυλίζει τα νοούμενα στον ακόλουθο θεματικό τίτλο:

Εαρινές Ιεροτελεστίες

Ο Έρως, το Πάθος και το Τέλος του Ανθρώπου

Από τον Ευαγγελισμό στην Φρικτή Θυσία και την Ανάσταση

[Συμβουλευθείτε για προσανατολισμό τις θεολογικοφιλοσοφικές μελέτες μου σε διεθνή συνέδρια και επιστημονικά περιοδικά, για ευκολία αναπαραγόμενες στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία “Logos in Ancient Greek Philosophy and Christianity”].

III.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΤΙΔΑ ΤΟΥ ΛΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ

Συναντήσεις Σπάρτης

6^η

7 – 11 Απριλίου

Συνεχίζουμε το δοκιμασμένο τριλογικό μοντέλο συναρτημένων σεμιναρίων, προσαρμοσμένο στον χαρακτήρα των ημερών. Προστίθεται θεματική περιήγηση την Κυριακή των Βαΐων το πρωί.

**1/ Παρασκευή 7 Απριλίου, 8.30 μ.μ., στο Παλαιό
Δημαρχείο**

Συνεχίζοντας την διαπραγμάτευση της ιστορίας της Σπάρτης από την άποψη των εποχών της μεγάλης της περιόδου, μπαίνουμε τώρα στην εξέταση του Θέρους της Σπάρτης, από της Εφορείας το Χίλωνος μέχρι την Μάχη των Λεύκτρων (556 – 371 π. Χ.).

Η Σπάρτη, κατά την Άνοιξή της, στο ερατόν άνθος της ήβης της, έχει δώσει το δικό της μοναδικό Θάυμα: Ιδέα και πραγματικότητα της ανθρωπίνης ύπαρξης έχουν συμπέσει και ταυτίζεται απόλυτα στο «τέλος», την τελειότητα της φύσης μας.

Τρόπος ζωής και υψηλός πολιτισμός αποτελούν οργανική συνέχεια. Η γυμναστική αγωγή άγει στην Μορφή του κάλλους και στις αρχετυπικές δομές της μνημειακής πλαστικής. Η πανήγυρις του βίου και το εορταστικό βίωμα της αιωνιότητας οδηγεί στο μέλος, - την λυρική ποίηση, την ανάπτυξη της μουσικής, τον χορό.

Στάση και κίνηση μορφοποιούνται. Μεταμορφώνονται σε φανερώσεις κάλλους. Ο αθλητισμός γίνεται είδος όρχησης, μορφή κάλλους στην κίνηση, το ίδιο και η μάχη, άλλο είδος όρχησης, και τα δύο σε συνάφεια προς τον καλλιτεχνικό χορό. Αυτή αυτή η πολεμική σύρραξη τελείται με προηγούμενη θυσία στον Έρωτα και τις Μούσες, διεξάγεται δε υπό αυλητική μουσική (όχι με τύμπανα και σάλπιγγες) και Απολλώνιους παιάνες. Η Σπαρτιατική στρατιωτική φάλαγγα, απέναντι στον ανθρώπινο σωρό υπό ηρωικούς αρχηγούς πριν, αποτελεί απτή απόδειξη της βασιλείας της Μορφής. **Αρχηγός τώρα είναι ο Αμυκλαίος Απόλλων, και όλη η αγέλη του των αγέρωχων νεαρωδών πολεμιστών είναι Όμοιοι μεταξύ τους, και όμοιοι προς Αυτόν.**

Η λατρεία στους Ολύμπιους (εξαπολλωνισμένες θεότητες του παρελθόντος) προσφέρεται τώρα ιδίως με παιδιά κάλλους σε εορτές και Ολυμπιακούς αγώνες. Στα Κάρνεια και στις Γυμνοπαιδιές συνίσταται και αναπτύσσεται η πρώτη και η δεύτερη κατάσταση της Ελληνικής μουσικής. **Η ίδια η πόλη, ο Δωρικός «Κόσμος» της Σπάρτης, συντίθεται από τον Λυκούργο σαν έργο τέχνης με Απολλώνια έμπνευση και Δελφική κύρωση.** Στην Ολυμπία κυριαρχούν σταθερά οι Λακεδαιμόνιοι αθλητές, παίδες και νέοι (όχι όμως στο παγκράτιο!).

Οι μέριμνες για τις ανάγκες του χρόνου έχουν σοφά περιορισθεί στο ελάχιστο απαραίτητο (η οικογένεια και η ηθική για την αναπαραγωγή, και μάλιστα για την ευγονία, η οικονομία για την επιβίωση προς ευζωία, και οι πολιτικές δομές για την ελευθερία). **Επουσία, περιουσία και εξουσία έχουν περιορισθεί στην υπηρεσία του «τέλους».** **Οι Όμοιοι είναι τέλειοι, κατά το δυνατόν για τον καθένα (δεν είναι Ίσοι).** Και ως τέλειοι δεν αξιολογούν και δεν λογαριάζουν («αμεριμναίοι», Ίβυκος) τις ανάγκες του χρόνου που γίνονται αυτοσκοπός, την διαιώνιση του είδους, τον πλούτο, την κυριαρχία - δεν δονούνται «από την επιθυμία της σαρκός [γενετήσια ορμή], και την

επιθυμία των οφθαλμών [αγαθά επί αγαθών], και την αλαζονεία του βίου [κοινωνικό status και εξουσία]», Επιστολή Ιωάννου. Και δεν φοβούνται τις υπεροχές σε αυτές τις ανάγκες, - ούτε τον θάνατο. **Γιατί ο φόβος του θανάτου πηγάζει βαθειά από την αίσθηση της ατέλειάς μας, - φοβόμαστε μήπως μας λείπει ο χρόνος και δεν προλάβουμε να ολοκληρωθούμε στο «τί ην είναι» της ουσίας μας. Για τον τέλειο είναι αδιάφορο το τέρμα της ύπαρξής του στον χρόνο: το «τέλος» έχει ήδη επιτευχθεί.** (Η μαγεία της ίδιας λέξης να σημαίνει τελειότητα, σκοπό και τέρμα, τέρμα και σκοπός είναι η τελειότητα).

Στα μέσα του 6^{ου} αιώνα ο Σπαρτιάτης μιλάει με τον Απόλλωνα. Και αφ' ενός ερωτευμένος με τον Θεό του και με τον εαυτό του, αφ' ετέρου βλέποντας με έκπληξη την Ιωνική προβολή και πρόκληση, και τρίτον πέφτοντας εν μέρει θύμα ακριβώς της Ιωνική «σοφίας», συλλαμβάνει την απατηλή ιδέα να συντηρήσει το αγλάισμα της ήβης του αναλλοίωτο στον χρόνο εν μέσω παντοίων προσβολών και εκ του ελληνισμού των πόλεων και εκ του δυναμισμού της αυτοκρατορίας.

Αντιφατικές γραμμές αντίληψης και στρατηγικές γεννιούνται στη Σπάρτη και μια αναντιστοιχία μέσων και σκοπού. Θα μελετήσουμε κατά πλάτος και βάθος το κρίσιμης σημασία αυτό φαινόμενο, η ορθή και ουσιαστική κατανόηση του οποίου λύνει πολλά και καίρια αινίγματα της Ελληνικής ιστορίας των ύστερων αρχαϊκών και κλασσικών χρόνων.

Ο αναλυτικός θεματικός τίτλος της ομιλίας μου δίνει συνοπτικά και τους άξονες της ανάλυσής μου:

Η Συμπλοκή Ιδέας και Πραγματικότητας:

Απόλλων και Μοίρα

Η Σπάρτη

Απέναντι στο Σύστημα των Ελληνικών Πόλεων και στην Αυτοκρατορία,

Απέναντι στην Ιωνική και Αττική Προβολή και Πρόκληση,

Απέναντι στον Δωρικό Εαυτό της (Θηβαϊκά).

(556 – 371 π. Χ.)

Απομόνωση και Παρέμβαση, Πάγωμα και Επίθεση:

«Πρωτεία», Ηγεμονία και Αποτυχία.

Απόλλωνος δ' ετελείετο βουλή

*

2/ Κυριακή των Βαΐων 9 Απριλίου, 11 π.μ.

Συνάντηση στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου της Ακρόπολης.

Φιλολογική και Αρχαιολογική Περιήγηση στην «Αγκαλιά» της Σπάρτης

Η Σπάρτη περιβάλλεται στα βόρεια και ανατολικά από μια ζώνη σχήματος αντίστροφου S (κοιτάζοντας προς τον βορρά) ιδιαίτερης αρχαιολογικής σημασίας και φυσικής ομορφιάς. Από την μια η «αγκαλιά» αυτή και ο Ευρώτας που την διασχίζει από τις εκβολές του Κνακιώνος μέχρι αυτές της Τίαςας, και από την αντίθετη η μεγαλοπρέπεια της μορφής του Ταΰγετου, ορίζουν τοπολογικά, πολιτισμικά και ιστορικά την Σπάρτη, όπως την όριζαν καθοριστικά και κατά την αρχαιότητα.

Σήμερα και η φυσιολατρική αξία της λωρίδας έχει υποβαθμισθεί από ανθρώπινες παρεμβάσεις ασχετοσύνης, και το αρχαιολογικό, πολιτισμικό και ιστορικό δυναμικό της παραμένει ανεξερεύνητο κατά την ολοκληρία του (δεν θέλω να πω και αναξιοποίητο, γιατί όπου «αξιοποίηση» τέτοιων αξιών από τον κακοδαίμονα Νεοελληνισμό, εκεί και καταστροφή [Ακρόπολη, Παρθενώνας, Ναός Επικουρίου Απόλλωνα, για να σηματοδοτήσω τα ηχηρά]).

[Δείτε περί της ζώνης αυτής τις μελέτες μου για τις αρχές και το μοντέλο ανάπλασης της Σπάρτης που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα στον «Λακωνικό Τύπο»].

Τα μνημεία που περιλαμβάνονται στην «αγκαλιά» (φανερά και προς ανασκαφή) συνδέονται με την Σπάρτη στην ιδιαιτερότητα και μοναδικότητά της, στην κοσμοϊστορική της σημασία που ξεδιπλώνεται από τους ύστερους γεωμετρικούς χρόνους μέχρι τους κλασσικούς. **Αναφέρονται στην δόξα της Σπάρτης. Κι έτσι δεν τυγχάνουν (σκοπίμως) προσοχής και φροντίδας.**

[Έχω πολλές φορές επισημάνει επιτιμητικά την μανιοκαταθλιπτική συστηματική ροπή «ανάδειξης» των υστερώτατων και ασήμαντων και κοινών της Σπάρτης. Τελευταίοι πυρετοί αυτής της νόσου είναι πρώτον η μέριμνα για ψηφιδωτά του 3^{ου} και αρχών του 4^{ου} αιώνα μ. Χ. (!) Γεμάτος ο κόσμος και τα Μουσεία από Κασπίας μέχρι Ατλαντικού με τέτοια παρακμιακά απομεινάρια άτεχνης τέχνης, που και τα καλύτερά της ο Πλίνιος αποκαλούσε περιφρονητικά «σκωληκόβρωτες επιφάνειες». **Δεύτερο πρόσφατο χαρακτηριστικό εξάνθημα της ίδιας ασθένειας είναι οι έρευνες και τα πλάνα ανασύστασης του Ρωμαϊκού θεάτρου**, - έγινε προς το τέλος του 1^{ου} αιώνα π. Χ. Εδώ η ύβρις της νεκρανάστασης παίρνει διαστάσεις κολοσσικές, γιατί το θέατρο δεν είναι μόνο ύστερο, αλλά και παντελώς ξένο προς το αυθεντικό Δωρικό της Σπάρτης. **Το δραματικό και η τραγωδία αντιφάσκει προς την ουσία του καθαρού Απολλώνιου πνεύματος. Συμβουλευθείτε επ' αυτού την ειδική αναλυτική μελέτη μου στον ιστότοπο του Ινστιτούτου.].**

Στην περιήγησή μας θα αρχίσουμε από τον ναό της Χαλκιοίκου Αθηνάς και θα κινηθούμε στο S που περιγράφω: αρχαία αγορά και Περσική Στοά, τόπος των αρχικών Απελλών, αρχαία γέφυρα προς Σπάρτη και η είσοδος της πόλης, ναός του Λυκούργου, ηρώο του Αστραβάκιου, ιερό της Αρτέμιδος Ορθίας, βωμός του Ψυχικού, Μενελάιον. (Αναφέρω τα κύρια σημεία. Με τον Πausανία θα υποδείξουμε περισσότερα συνδετικά).

Αν δεν προλάβουμε να ολοκληρώσουμε την αναλυτική περιδιάβαση, θα συνεχίσουμε την επόμενη φορά. Υπολογίζω να φθάσουμε μέχρι το ηρώο του Αστραβάκιου.

*

3/ Κυριακή των Βαΐων 9 Απριλίου, 8.30 μ.μ., στο Παλαιό Δημαρχείο

Το βράδυ θα εμβαθύνουμε σε αυτά που εποπτεύσαμε το μεσημέρι, φανερώνοντας τους ουσιώδεις χαρακτήρες και το νόημά τους.

Και επειδή τα πρώτα στην σειρά που προσέξαμε, η «ακρόπολη» και η Χαλκίοικος Αθηνά, η αγορά, η τοποθεσία των πρώτων Απελλών και ο ναός του Λυκούργου, συνδέονται με τον Λυκούργο και την **Δωρική τάξη της πόλης** στην συλλογική και ατομική ζωή της που ο θεός ανήρ συνέστησε σύμφωνη προς το θεμελιώδες υπαρξιακό Δωρικό βίωμα και για αυτό σταθερά και διαχρονικά αποδεκτή από τους ατίθασους του «λίαν ατάσθαλου» πρωθήβη θεού, - για αυτόν τον λόγο θα προβώ στην ανάλυση της Μεγάλης Ρήτρας, στην επισήμανση των Μικρών, και στην μελέτη των δομών και μορφολογίας του τρόπου βίου που ο Λυκούργος εθέσπισε, θα μιλήσω για την **Σπάρτη** του ως έργο τέχνης που τον έκανε όχι ήρωα αλλά θεό (μόνον αυτόν από τους ιστορικούς ανθρώπους ως φορέα Δωρικής πνοής και σοφίας, και δεύτερο μόνον τον Ιπποσθένη, αγγάισμα σωματικής τελειότητας).

Η Λυκούργεια τάξη της Σπάρτης αναφέρεται σε Απολλώνια θέσπιση. **Μια ομάδα Δελφικών χρησμών καταγράφεται που την θεμελιώνει και νοηματοδοτεί και επικυρώνει.** Θα ερευνήσουμε την σημασία τους.

Θεματικός τίτλος της ανάπτυξής μου:

Απόλλων και Λυκούργος

Ο Δωρικός «Κόσμος» της Σπάρτης

Χρησμοί, Μεγάλη Ρήτρα και Αγωγή

3/ Μ. Δευτέρα, 10 Μαρτίου, 7.30 μ.μ., στο Παλαιό Δημαρχείο.

Συμμορφούμενοι προς το κάλεσμα της ημέρας, αρχής της εβδομάδας των Παθών κατά την Ιεροτελεστία της Άνοιξης, θα τελέσουμε πνευματική θυσία σπουδάζοντας το μέγιστο αίνιγμα της Ελληνικής ταυτότητας, την σχέση κλασσικού Ελληνισμού και Ορθοδοξίας.

Για σημάδι των αναζητήσεών μας βάζω τον τίτλο:

Απόλλων και Χριστός

Ελληνισμός και Ορθοδοξία.

Απολλώνιο Φως, Διονυσιακά Μυστήρια

και το Πνευματικό Ευαγγέλιο.

Κλασσική και Βυζαντινή Τέχνη

[Συμβουλευθείτε για προσανατολισμό τις θεολογικοφιλοσοφικές μελέτες μου σε διεθνή συνέδρια και επιστημονικά περιοδικά, για ευκολία αναπαραγόμενες στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία “Logos in Ancient Greek Philosophy and Christianity”].

III.

Συναντήσεις Άργους

4^η

Τετάρτη του Πάσχα 19 Απριλίου, 8 μ.μ., στην
Αίθουσα Τέχνης και Πολιτισμού «Μέγας
Αλέξανδρος»

[Η νέα συνάντησή μας θα γίνει την Τετάρτη του
Πάσχα 19 Απριλίου αντί της Μ. Τετάρτης 12
Απριλίου].

Άφησα την προηγούμενη φορά ένα μέρος του προγραμματικού θέματος μας (που ήταν η κατάρρευση του κραταιού Μυκηναϊκού συστήματος και η Κάθοδος των Δωριέων στην Πελοπόννησο) για διαπραγμάτευση στην επόμενη ομιλία μου. Και αυτό ήταν ο κύριος χαρακτήρας και το νόημα μυθικών διηγήσεων, στους ιστορικούς χρόνους, της ηρωικής εποχής, δηλαδή ακριβώς της Αργολικής «προϊστορίας» κατά τις τρεις φάσεις της, των Φορωνιδών ή Ιναχιδών (Πρωτοπελασγοί), των Δαναϊδών (Ιωνες) και των Πελοπιδών (Αχαιοί, «Μυκηναίοι»).

Θα επανέλθω λοιπόν στην εξέταση των ηρωικών αυτών μύθων, χρησιμοποιώντας τις φιλολογικές πηγές και τις απεικονίσεις της τέχνης, με

σκοπό την κατανόηση της Αργείας τροπικότητας στην αντίληψη του «κόσμου» στην φυσική και ανθρώπινη πραγματικότητα. **Θα είναι μια συμβολή στην πολιτισμική ταυτότητα του ιστορικού Άργους** που αποτελεί το θέμα μας σε αυτήν την σειρά των σεμιναρίων φέτος.

Και επί του προκειμένου, αυτή η έρευνα θα μας βοηθήσει να εμβαθύνουμε στο νόημα των εξελίξεων στο Άργος κατά τους πρώτους αιώνες μετά την Δωρική Κάθοδο, κατά την Γεωμετρική βασικά περίοδο, που συνιστά το πρόβλημά μας στην τέταρτη συνάντησή μας του νέου Κύκλου.

Ο τίτλος που σηματοδοτεί το πεδίο της μελέτης μας, είναι όπως στο Πρόγραμμα:

Πρωτοϊστορία του Δωρικού Άργους

Πολιτειακές Προσαρμογές, Πολιτισμικός Άξονας

και η Πρώτη Ακμή:

Φείδων, Ηγεμονία και Ολυμπία

Η παρουσίαση θα συνοδεύεται από συνεχή ροή οπτικού υλικού. **Τόπος, λαός, πολιτισμική ταυτότητα και μορφολογία, τρόπος ζωής, υψηλός πολιτισμός και ιστορικότητα** συναποτελούν ένα αδιάσπαστο ολοκλήρωμα. Το Άργος δείχνει ιδιαίτερη γεωμετρική τέχνη. Και ο χαρακτήρας γεωμετρικού ειδωλίου προσημαίνει την μεγάλη Αργεία πλαστική «σχολή». Και αυτά δεν είναι ασύνδετα προς τις πρώιμες πολιτικές μεταβολές στο Άργος και την ανάδυση του μεγάλου Φείδωνα, των ηγεμονικών για το Άργος βλέψεων του και του πρωτοποριακού εγχειρήματός του καινοτόμου οργάνωσης της οικονομικής πραγματικότητας. **Θα καταλάβουμε επίσης την βαθύτερη αιτία της αποτυχίας του.**